№ 13 ԹԷՀՐԱՆ ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼ 15 — 1895 — ԹԷՀՐԱՆ ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼ 15 № 13

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱՒԻՂ

«ՇԱՒԻՂԻ» տարեկան գինը 10 ղրան, կէս տարուանը 6 ղրան։ Առանձին համարները 5 շահի։

Արտասահման տարեկան 8 ֆր. կամ 3 ռուբլի կէս տարուանը 5 ֆր. կամ 2 ռուբլի։

Արտասահմանից փողի համար պիտի դիմել հետևեալ հասցէով. Через Баку въ Энзели Россійской ИМПЕРАТОРСКОЙ Миссіи въ Тегеранѣ пер. Бекъ-Назарову.

«ՇԱՒԻՂԻ» խմբագրութիւնը բաց է 10-ից մինչև 2 ժամը. (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուով իւրաքանչիւր բառին մի անգամայ համար 1 շահի։ Արտասահմանի յայտարարութիւնները բառին 1 կոպէկ։

Նամակները, նաև Պարսկաստանի բաժանորդագրութեան՝ հասցէ. Rédaction «CHAVIGH» Téhéran. (Perse)

«ՇԱՒԻՂԸ» ԼՈՅՍ Է ՏԵՍՆՈՒՄ ՏԱՐԵԿԱՆ 50 ՀԱՄԱՐ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թող չը մեղադրեն ուրեմն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Դավրէժի հայոց ընկերութիւնները. Նամակ Կովկասից. Նամակ Խմբագրութեան. Նամակ Դավրէժից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. Յայտարարութիւններ.

ԹՈՂ ՉԸ ՄԵՂԱԴՐԵՆ ՈՒՐԵՄՆ

Շատ ժամանակ չէ անցել և շատերը դեռ յիշում էլ կը լինին Ադրիանապօլսի այն եպիսկոպոսն ու քահանաները, որոնք հայկական աղէտներն ուրանալու լրբութեան էին հասել։ Ցուցումն ընդհանուր էր այդ վատերի արածների համար. սլաւոնական թերթերն իսկ անկարող եղան լուռ մնալ և մի քանի նախատինքներ չը տեղալ նրանց հասցէին։

Այժմ էլ անգլիական «Daily Telegraph» թերթը իր փետրվար 27-ի մի կարևոր հեռագրի մէջ հայերի մասին, արձանագրում է Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի կրօնաւորների մի ամենազզուելի արարքը։ Այդ կրօնաւորները իրենց բնակած վանքը դարձրել են կենտրոն վատութիւնների և մատնութիւնների. այնտեղից արտագրում են այն ամենը ինչ որ մեր հեռաւոր եղբայրներին, վանքին կերակրող, նրան երկրպագող հայերին՝ տանջում է և ոչնչացնում... Եւ այդպիսի պաշտօնապէս հաղորդուած սոսկալի փաստերի առջև ի՞նչ դիրք է բռնում հայոց կաթուղիկոսը։

Նա լուռ է։

Նա ոչինչ չէ անում. պաշտօնագուրկ անգամ չէ անում, նախատինքի անգամ չէ արժանացնում այն ապիրատներին, որոնք առանց ընտանիքի մնալով ժողովրդին հայրութիւն անելու յաւակնութիւնն ունին և ընդհակառակն գայլութիւն են անում և նրանց արիւնոտ կեանքը իրենց սև գործերովն աւելի դառնացնում։

Հայ կրօնապետը լուռ է այդ բոլորի առջև, երբ նրա մի հրամանն էր հարկաւոր շանթահար անելու իր ստորադրեալ վատերին և ապացուցանելու գոնէ որ իր անցեալ և մինչև այժմ էլ դեռ շարունակող փքուն ֆրազները լոկ խօսքեր չեն, որոնք օդի մէջ ցնդում են որպէս անօգուտ բանաստեղծութիւններ...

Այո, ոչ-շատ հեռու մեզնից հայ հասարակութիւններ տանջվում են սովի և այլ աղէտների ենթարկված, սպառվում են, ոչնչանում, իսկ հայոց կաթուղիկոսը—«Վանգոյժ» և «Հայգոյժ» գրողը, այժմ զբաղուած է բեմի վրայից փքուն «ո՜հ և վայ»-երով վայել Կիւրեղ եպիսկոպոսների պէս անօգուտ և կիսախելագար կրօնաւորների մահը...

Մի չոր, մի անօգուտ կրօնաւորի մահը նրա բերնից աւելի ցաւի աղաղակներ, մորմոքի աւելի բարձր ձայն է կորզում, քան հազարներով ոչնչացող, սոսկալի ցաւերի մէջ տառապող եղբայրների դրութիւնը։

Այդ փաստ է. փաստ, որ արձանագրուած է նոյն իսկ հայ կրօնապետի օրգան թերթերի մէջ։

Ո՞վ է ուրեմն արգելում հայ կրօնապետներին անելու հակառակը. ո՞վ է նրանց ձեռքը բռնողը. ինչո՞ւ ի զուր զանազան անմիտ պատճառանքներ, բաբուրանքներ է մէջ բերվում. ասվում որ այս ինչը չէ թողնում, այն ինչը հսկում է իրենց վրայ և այլն...

Սուտ են այդ բոլորը, որովհետև «այն ինչը» թոյլ է տալիս մամուլին գրելու ազատ, դեկլամացիաներ անելու այդ մասին, սոսկալի փաստեր արձանագրելու... Սուտ են այդ բոլոր բաբուրանքները։ Հայոց կաթուղիկոսն ու Կ. Պօլսի պատրիարքը այնպիսի պաշտօնի վրայ են, որ շատ աւելի ազատ են այն բոլոր ազնիւ երիտասարդներից, որոնք իրենց անձը դնում են իրենց եղբայրների համար։

Բայց մեր հոգևոր պետերը չեն կարողացել իրենց վզին մանեակ շինել իրենց յարգած աւետարանի այն խօսքերը թէ «հովիւ քաջ, զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց»...

Անցնում են նպաստաւոր հանգամանքներ. այդ հանգամանքները մեր օգտին ուժգնութեամբ և յաջողութեամբ ծառայեցնելու ջանքեր կարող էին անել մեր հոգևոր պետերը իրենց պաշտօնի շնորհիւ, սակայն նրանք լուռ են և թոյլ են տալիս որ անցնի նպաստաւոր ժամանակը. մէկը նրանցից կիւրեղներ է ողբում, դպրոցական գործերը ոչնչացնում, իսկ միւսը մի թուղթ է գրել, որին դեռ մինչև այժմ էլ իր տեղը հասցնելու վարանում է...

Իսկ ժամանակը, նպաստաւոր հանգամանքը սահում է և տաք խնդիրը կամաց կամաց սառում. դանդաղութիւնը երբէք այսքան սպանիչ չէ լինելու, որպէս այս հանգամանքում։

Մեր հովւապետները այդ տեսնում են, այդ շատ լաւ գիտեն, բայց ո՛չ միայն անտարբեր են երևում, ոչ միայն դանդաղ են, այլ և իրենց ստորադրեալ գայլերին թոյլ են տալիս անպատիժ կերպով ժողովուրդը մատնելու, նրանց հարստահարելու։ Նրանք մեզ համար իրենց ներկայ դիրքովը միմիայն վնասներ են առաջացնում և վշտեր վշտերի վրայ կուտակում։

Թող չը մեղադրեն ուրեմն, եթէ մամուլը—ժողովրդի ձայնը, վրդովուած այդ սևագլուխ դասակարգի սխրագործութիւնների և դանդաղութեան դէմ, անխնայ կերպով հալածում է նրան։ Թող չը մեղադրեն ուրեմն, որ մամուլը փափագ է յայտնում խլել տալ կղերի ձեռքից բոլոր հասարակական գործերը, որովհետև ոչ միայն անցեալը այլ և ներկան ցոյց է տալիս, որ այդ դասակարգը, նոյնիսկ մի ամբողջ ազգի մահու և կենաց խնդրում, միմիայն սև բծեր է հանդիսանում և թունաւորում է մեր վշտերով լիքը կեանքը, դառնացնում նրա գոյութիւնը...

Հ. Փ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՎՐԷԺԻ ՀԱՅՈՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Տեղեկագիր)

Դավրէժում գոյութիւն ունեցող ընկերութիւնները սրանք են։

Ընկերութիւններից ամենահինը և յառաջադէմը «Դավրէժի Հայուհեաց» ընկերութիւնն է (Լիլավայի թաղում), որի նպատակն է օգնել դպրոցի չքաւոր աշակերտուհիներին, նոցա տալով հագուստ և դասական առարկաներ։

Այս ընկերութիւնը հաստատուել է 1886 թուականին, բայց իսկապէս նորա գործունէութիւնը սկսում է 1891/92 թուականից։

Ընկերութիւնը Դավրէժում պահում է մի արհեստանոց, որն ունի մօտ 15 աշակերտուհիներ։ Ընկերութիւնն օգնում է 30 չքաւոր աշակերտուհիների ևս. բացի աշակերտուհիներից, օգնում է և ուրիշ չքաւորների։ Ընկերութիւնը ունի մօտաւորապէս 60 անդամ և մօտ 700 թուման դրամագլուխ։

Դավրէժի ընկերութիւնների մէջ երկրորդ տեղն է բռնում «Սէր» ընկերութիւնը, որի նպատակն է Ատրպատականի զանազան գաւառներում և գիւղերում ուսումնարաններ բանալ և այդպիսով կրթութիւնը տարածել Ատրպատականի հայ ժողովրդի մէջ։ Այս ընկերութիւնը մինչև այսօր գրեթէ ոչ մի գործունէութիւն չէ ունեցել։ Նորա պարապմունքն է եղել վիճակախաղը։ Այս ընկերութեան կենդրոնն ևս Լիլավայի թաղն է։

—Ինչպէս լսում ենք այս, օրերս այդ ընկերութիւնը գրավաճառանոց պիտի բանայ. բացի դորանից նա հաւաքել է 30 կտոր գրքոյկներ, որպէսզի տպագրել տայ։

Երևի ընկերութիւնը որոշել է զարթնել իր քնից և դեռ այդ բաւական չէ, ուզում է Դավրէժի տպարանին ևս քնից զարթնեցնել։

Շատ ուրախ կ՚լինինք, եթէ դոքա կատարուին։

Երրորդ տեղը պիտի տալ «Դպրոցական Բարեսիրական» ընկերութեան։ Այս ընկերութեան նպատակն է օգնել Արամեան դպրոցի չքաւոր աշակերտներին դասական առարկաներով. ընկերութիւնը հիմնուել է 1891 թուականին Արամեան դպրոցի շրջանաւարտ աշակերտների ձեռքով. այժմ ունի մօտ 40 անդամ և 260 թուման դրամագլուխ։

1884 թւին կազմուել է «ընթերցասիրաց գրադարանական» ընկերութիւնը դարձեալ Արամեան դպրոցի շրջանաւարտ աշակերտների ձեռքով. նրա նպատակն է Ատրպատականում բանալ գրադարաններ, որով և ընթերցասիրութիւնը տարածել Ատրպատականի հայերի մէջ. այս ընկերութիւնը այժմ Դավրէժում ունի մի գրադարան, որտեղ գտնվում են մօտ 450 կտոր գրքեր. ստացվում է 12 թերթ։ Բացի այդ գրադարանից, նա մի շատ աղքատ գրադարան էլ պահում է Սօվուջ-Բուլաղում. նոյնպիսի մէկն ևս Մարաղայում (երկուսը հազիւ 50 կտոր գիրք ունենան)։ Այս ընկերութիւնն այժմ ունի 40 անդամ և մօտաւորապէս 100 թուման փող (կահկարասիքով հանդերձ։)

1895 թուի փետրվարի վերջերին Դավրէժում կազմուեցաւ մի երկրորդ կանանց ընկերութիւն ևս «Դավրէժու Հայուհեաց Բարեգործական» ընկերութիւն անուամբ, որի նպատակն է բանալ Մանկական պարտէզ և մի արհեստանոց Ղալայում. այս ընկերութիւնն ունի մօտ 100 անդամ և 400 թուման դրամագլուխ։ «Աջըղի» համար հիմնուած մի ընկերութեան կերպարանքն ունի։

Այս Ընկերութիւններից բացի կայ և մի ուրիշ ընկերութիւն, «Խնայողական» ընկերութիւն անուամբ, որի նպատակը լոկ շահագիտական է։

Լալօ

ՆԱՄԱԿ ԿՈՎԿԱՍԻՑ

Շուշի 23 մարտ 95

Որ «կղերի միջամտութիւնը կրթա-

կան նոյն տգիտական գործերի մէջ ե- [illegible] («Շաւիղ» № 3)— [illegible]

[illegible]

և կրճմկալով. սուր վնրագրեց Ջիւբեղին այն տեսակ տաւելութիւններ, որոնք միայն Նոնաչեանի ոգևորութեան արդիւնք կարելի էր համարել: Ամենայն սիրով [illegible], որ գրչովս էր Կոնդայեանի [illegible] ինքը լաւ գիտէ, [illegible] աշակերտներ [illegible] !!

Ա[illegible] չեմ համարում [illegible] տեղ, որ «Շաւիղի» բովանդակութիւնը մեծ հասարակութեան [illegible] է պատասխանատու մեծն հրատարակու- թեան [illegible], որը միանգամայն նպաստաւոր է կացուց- [illegible]

ներին արհամարհելու ստանձնութիւնների ցոյցեր անելով. նա, ըստ երևոյթին կամենում է [illegible] «ամաչեցնել մի մարդու» եղբա- կան [illegible]:

Այդ կեղտոտ քաղաքականութիւնը պատիւ չէ բերում նրան. [illegible]

Միքայէլ Յ. Եղիազարեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երևան 13 ապրիլ 95

[illegible] գրչած էր փոխանորդ Ս. Վ. [illegible] [illegible] Հայկազեան [illegible] ուսուցչական խումբը:

[illegible] արդարացնելու [illegible] պ. [illegible] (!!) [illegible] խումբն էր [illegible]

[illegible]

Իր այս անգամ նա քիւրեւ պաշտօնապէս [illegible] ճանաչել այն ուսուցչական մարմինը [illegible] իր հայկազ, [illegible] պահելու համար, որպէս մի ընդհանուր գործը [illegible] թեան չը մտածի:

[illegible] իր առաւօտեան, վերջնականապէս կազ- մել է Արք. հոգաբարձական ժողով, որ [illegible] ուսուցչական մարմնոյ հետ [illegible] և երբ հոգաբարձութեան նախագահ [illegible] [illegible] արհամարհելով ուսուցչական մարմինը [illegible] ուսուցիչներից մէկի [illegible] [illegible] հոգաբարձութեան [illegible] մեծ [illegible] [illegible] միայն մի ուսուցչի [illegible] [illegible] [illegible] է դժւում:

[illegible] արդարացնել [illegible], երկրորդ [illegible] հոգաբարձութեան նախագահ [illegible] [illegible] ճանաչել Հայկազ. դպրոցի ուսուցչական խումբը, որը [illegible] նաև ուղարկել [illegible] [illegible]

ՆԱՄԱԿ ԴԱՎՐԷԺԻՑ

19 մարտ 95

Մենք խոստացել էինք «Շաւիղին» Դավրէժի կանանց ընկերութիւնների մասին գրել և այժմ կատարում ենք մեր խոստումը:

Դավրէժի կանանց ընկերութիւն հիմնելու գաղափարը առաջին անգամ յղացել է Երզամեթի նախկին վերժա- [illegible] պ. Յակոբեանը, որի նախաձեռ- նութեամբ առաջին կանանց ընկերու- թիւնը Դավրէժում հիմնել է 1886 թւին, որը սակայն որպէս նոր գործ, եր- կարատև չի եղել. ընդամենը մէկ տա- րի գոյութիւն ունենալուց յետոյ, դա- դարել է: Իր գոյութեան առաջին տա- րին ընկերութիւնը ունեցել է 40-ի չափ անդամուհիներ, որոնց միանուագ նուէ- րներով մէկ տարի հոգացել է օրիոր- դաց դպրոցի աղքատ աշակերտուհիների թէ դպրոցական պիտոյքները և թէ հագուստ: Որքան մեզ յայտնի է, ընկե- րութիւնը վերջանալուց յետոյ իր մնա- ցած դրամագլուխը—մօտաւորապէս 100 թուման—յանձնել է Երզամեթի հո- գաբարձութեան:

Այնուհետև 1891—92 թւերին, Լիլաւայ թաղում հիմնվում է «Հայուհեաց» ընկե- րութիւն նոյն օրիորդաց դպրոցի վար- ժուհի տ. Շ. Սալինցեանի նախաձեռ- նութեամբ, որը մինչև այսօր էլ գոյու- թիւն ունի: Շնորհիւ մի քանի [illegible] եռանդուն կանանց և գլխաւորապէս օր. Օ. Թառինեանցի, ընկերութիւնը հետ- զհետէ յառաջադիմել է և ըստ կա- րելոյն կարողացել է ծառայել որոշ չափով իր խնդրական կոչման:

Լիլաւայի «Հայուհեաց» ընկերութիւնն այժմ ունի 45 անդամ, 600 թուման դրամագլուխ. իր հաշւով նա պահում է Լիլաւա թաղում կար ու ձևի արհես- տանոց, որը այս երրորդ տարին է բա- ցւում է, որը հիմնել է և ձրիաբար դասաւանդում է Լիլաւայի վարժուհի օր. Ս. Մաթինեան: Ընկերութիւնը իր գոյութեան ընթացքում, իւրաքանչիւր տարի թէ դպրոցական պիտոյքներ և թէ հագուստեղէն է մատակարարել Լի- լաւայի օրիորդաց դպրոցի չքաւոր աշա- կերտուհիներին, իւրաքանչիւր տարի 31—32 հոգու համար: Բացի այդ, ըն- կերութիւնը անտարբեր չը մնաց և դէ- պի հասարակական աղէտները: Անցեալ տարի, քաղցած, [illegible] հայ [illegible] ու [illegible] օգնելու գաղափարը [illegible] ընկերութեան, [illegible] [illegible] 100 թու- ման,—որը ներկայ տարւայ սկզբներին

ուղարկեց Վ. Հայրիկին, խնդրելով որ այդ գումարը յատկացնէ Մուշոյ սովեալ-ների օգտին: Ինչպէս սովեալների օգ- տին 50 թուման չափ հանգանակած փողերը ինչ ձևով գործադրւելը, նոյն- պէս և Դավրէժի կանանց ընկերութեան ուղարկած փողի մասին մինչև այսօր մեր պարբերական հրատարակութիւննե- րից և ոչ մէկում չէ յիշատակւած: Ըն- կերութեան եկամուտի աղբիւրներն են ա.—անդամավճարներ—տարեկան իւրա- քանչիւր անդամից 2 թուման—բ.—Լի- լաւայի օրիորդաց դպրոցի աշակերտու- հիների ձեռագործներ, ինչպէս նաև կար ու ձևի արհեստանոցի աշակերտուհիների պատրաստած ձեռագործներ, որոնք եր- [illegible] վա- ճառւում: [illegible] մէկ [illegible] չքաւոր- ների համար [illegible] մէկ ներ- կայացում: Այդ աղբիւրներից առաջացած եկամուտներով ընկերութիւնը թէ իր ընթացիկ ծախսերն է ծածկել և թէ 600 թուման դրամագլուխ ունեցել ներկայ տարւայ ընթացքում: Որպէս ականատես մեզ պէտք է խոս- տովանեմ, որ ընկերութիւնը իր կանո- նաւոր գոյութեամբ ոչ սակաւ պարտա- կան է Լիլաւայի դպրոցների նախկին հոգաբարձութեան լաւագոյն ներկայա- ցուցիչներին, որոնք ամեն արգելքներ հարթել են և հարեմական կեանքով ապրած պարսկա-հայուհուն ասպարէզ տւել հասարակական գործունէութեան:

Որպէս [illegible], կա՛ այժմ կը բերենք Երզամեթի հոգաբարձութեան մի վարմունքը դէպի կանանց ընկե- րութեան գործունէութիւնը: «Հայուհեաց» ընկերութիւնը սովորականին համեմատ այս տարի էլ պէտք է մէկ ներկայացում տար իր օգտին: Ընկերութիւնը թատե- րական [illegible] ստացած դիմում է «Արամեան» դպրոցի հոգա- բարձութեան, խնդրելով թատրոնական դահլիճը մէկ ներկայացման համար տր- ամադրել [illegible] տրամադրութեան տակ: Հոգաբարձութիւնը [illegible] է [illegible] ներ- կայացման [illegible] քառորդ մասը [illegible] Արամեան դպրոցի [illegible] Ընկերութիւնը [illegible] հա- [illegible] Դավրէժում, [illegible] Արամեան դպրոցին հասանելիքը, ինքը ընկերութիւնը 25 թուման չափ իր անդամների մէջ հան- [illegible] Արամեան դպրոցի հոգաբար- ձութեան: [illegible] ձեռ- քով հասցրած այդ [illegible] Երզամեթի աղջկահոգա- բարձութեան վրայ, թէ նրանք առանց [illegible] կանանցից [illegible] բուսական զօրեղ խրատ—օրինակից, [illegible] [illegible] [illegible] որոնք այսպէս [illegible] են [illegible] [illegible] ձեռնարկութեան—պատճառ- գում:

Անցեալ փետրվար ամսին, Բերդաթաղի կամնանցից մի քանիսը չը գիտենք ինչ հաշիւներով առաջնորդուած, մի նոր կանոնց ընկերութիւն են հիմնում: Ծիծաղ առած մարդ շիւարում է. Նոր երեւացող այդ ընկերութեան վրայ ծիծաղե՞լ թէ ուրախանալ... 600 Հայ տուն ունեցող Գավրէժը, երկու կանանց ընկերութիւն է հիմնում. ծիծաղելի չէ՞, ընթերցող: Այդ հաշւով 50 հազար տուն ունեցող Թիֆլիսը հարիւր քանի կանանց ընկերութիւն է ունենալու.

Անկասկած այդ նոր ընկերութեան երեւան գալը Պաւրէժի հայերի մտաւոր զարգացման, յառաջադիմութեան ու քաղաքակրթութեան [illegible] համարել [illegible] ծիծաղելի և թէ [illegible] թիւն կը լինէր.

Ուրախալի է ի հարկէ որ Բերդաթաղի հայ կինքը սեռն էլ ցանկանում է իր մասնակցութիւնն ու աջակցութիւն[illegible] հասարակական գործունէութեան մէջ, բայց աւելի լաւ չէ՞ր լինի, եթէ նրանք իրենց նայդ բարի ցանկութիւնը, իրենց ոյժերն ու եռանդը միացնէին այն երեք տարի գոյութիւն ունեցող կանանց ընկերութեան հետ և միահամուռ ոյժերով առաջ տանէին բարեգործութեան գործը, որը և աւելի սիրելի առած լինի նոր ընկերութիւն կազմողներին: Եթէ առաջին գոյութիւն ունեցող ընկերութիւնը լաւ հիմունքների վրայ չէ դրուած, եթէ եղած ընկերութեան ծրագիրը, նպատակը անբաւարար է, մի խօսքով, եթէ գոյութիւն ունեցող ընկերութիւնը շատ պակասութիւններ ունի, մեր կարծիքով աւելի լաւ և նպատակայարմար էր միանալ նրա հետ, միացած ոյժերով վերանորոգել նրան—եթէ յիրաւի նա վերանորոգութեան կարօտ է—և այդպիսով պակասները ոյժերով առաջ ընթանալ. և ոչ թէ «երկու ջուխտ մի հէնդ» կանանց ոյժերը ջլատել, բաժանել, թաղական հաշիւներով և իբր թէ դատ-դատ գործել, որ ոչ մի նպատակի և բաւարար հետեւանքի չի հասցնէ և երկարատեւ գոյութեան էլ ոչ մի յենարան, ոչ մի երաշխաւորութիւն չի ներկայացնում.

Մեր կարծիքով առաջնորդը չը պէտք է մի նոր զուգընթաց ընկերութեան կանոնադրութիւն հաստատէր, քանի որ հինը նոյն կանոնադրութեամբ և նպատակով, արդէն գոյութիւն ունէր:

Նշտար

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թեհրան հասաւ Ֆոն Րէնգարտէն անուն ճանապարհորդը, որ անցեալ օգոստոսի 17-ին Րիգայից հեծանիւով մտադիր է երեք տարում ընթացքում աշխարհի շուրջը պտտել ոտքով: Րէնգարտէնը հինգ օր առաջ եկաւ «Տաւրիզի» խմբագրութիւնը և պատմեց շատ հետաքրքիր բաներ իր անցած ճանապարհների մասին: Ամէն տեղ նա գտել է լաւ ընդունելութիւն բացի Ղազվինից, ուր մի հայ նրա հետ շատ վատ է վարուել: Ճանապարհորդը մինչև այժմ կտրել է 4430 վերստ ճանապարհ. նա պիտի Էջմին գնալու եկաւ Թեհրանից դէպի Սպահան, Ղուչան, Ասխաբադ և այնտեղից Իրկուտսկ. այդ ժամանակից կոնցնի Ամերիկա կը գնալ եղից էլ Եւրոպայի վրայով կը վերադառնայ Րիգա:

Այդ բոլոր ճանապարհը նա կը կատարէ ոտքով բացի ի հարկէ ծովային ճանապարհից: Նա չիք ֆրանսերէն գիտէ. խօսում է միայն ռուսերէն և գերմաներէն. չը գիտէ նոյն իսկ տեղական լեզուներից մէկը: Յոյս ունինք որ Տաւրիզի, Ղազվինի և Ասխաբադի մեր ազգակիցները կ'օգնեն բաց ճանապարհորդին և կը հիւրասիրեն նրան:

Դավրէժից գրում են որ այնտեղ ապրիլ 1-ին երեկոյեան $7\frac{1}{2}$-ին եղել է մի թեթև երկրաշարժ. Վնասների մասին ոչինչ չեն հաղորդում. դուցէ անվնաս է անցկացել:

«Пет. Вѣд» լրագիրը հաղորդում է որ Մոսկվայի մի մեծ վաճառականական տուն որ յայտնի է իր ընդարձակ առեւտրով Պարսկաստանի հետ, ձեռնարկել է այս տարի աշնան, Թեհրանում բաց անել մի ցուցահանդէս ռուսաց ապրանքների և արդիւնաբերութեան:

«Մշակի» մէջ կարդում ենք. «Թոյլ տուէք բողոքել Եզնիկ աբեղայ Գիւանջիցեանի դէմ, որ նշանակված լինելով քարոզիչ Վաղարշապատի ս. Աստուածածին եկեղեցում, փոխանակ սէր, միաբանութիւն տարածելու հասարակութեան մէջ, ընդհակառակը, երկպառակութեան սերմեր է ցանում գրգռելով հասարակութիւնը զարգացի դէմ... (եայլն եայլն) և—աւելացնում է բողոքը—թոյլ է տալիս իրեն մինչև անգամ եկեղեցական սեղանից հայհոյել հասարակութեանը». հոգաբարձութեան և ուսուցչական խմբերին»: Այս ինչ է, կրօնաւորների հայհոյելու շրջան է արդեօք որ վկայելում ենք նոր ձեռնադրուած աբեղաների շնորհիւ և այն էլ Էջմիածնում:

Թեհրանի «Ազգային» կոչուող հոգաբարձական մարմինը կազմուեց. անցեալ օր ունեցաւ իր առաջին նիստը:

Սալմաստի, Խոյի, այլ և Ուրմիոյ կաթողիկոսական տեսուչ Մ. Աւետիսեանից ստացանք մի հերքումն, որ նմանում է հայերին լաւ ծանօթ շատ հերքումներին: Պարոնը իբր պատասխան իր վերայ եղած ամբաստանութիւնների ուրիշ բաներ չունի, եթէ ոչ «սուտ է այս, այլ ճիշտը իմ ասածն է» եայլն: Այդ երկար նամակը մեզ յիշեցնում է այն ազուէսին, որին երբ ամբոխ էին արծուի մօտ և գանազան յանցանքների համար մեղադրում, նա բոլորին միայն մի պատասխան էր տալիս «զրպարտութիւն է, տէր իմ»: Պ. Տեսուչը յայտնում է որ «սուտ է թէ Սալմաստի գիւղերը գիմած լինին կա[illegible] լ իւրեն թեմ. տեղի դէմ բողոքել—բողութիւնը այն է, որ մի ամս Նիկոլէ և Դ. վրէժի հոգաբարձու ժիրայելէ դրդուած մի քանի ագաներ հանրագիր են շինել և 5 գիւղերի հոգաբարձութիւններին ստորագրել տուեր են, Լէկ Աստախանան ստորագրեր է Կալաֆայի գցամատերների դրամական ծոցման տակ». վերջապէս մի մի պատճառ գտնում է թէ ինչու այն ինչ գիւղը ստորագրել է, ինչու միւսը չէ ստորագրել: Յետոյ աւելացնում է որ իրեն հերցացնել կամեցողները 435 դամն են, մինչ աւգողները 780 (ինչ էլ լաւ համբերել է բողոքը): Ինչ որ էլ լինէր, մենք խորհուրդ ենք տալիս պ. Տեսուչին հեռանալ այն տեղից, որ լինի նոյն իսկ 435 մարդ իրեն չ'ուզողներ. թող իր մասին եղած ամբաստանութիւնների մասին այնքան կասկած, որ զանազան տեղերից և զանազան անձերից գրուած ները միմեանց հետ այնքան կէտ առ կէտ բղնում են, գնահատմենաներ այնքան շատ ունինք, որ այլ եւս կասկած չէ մնում իր [illegible]ութիւնների ճշտութեանը վերաբերութեամբ: Ծիծաղելին այն է, որ պ. Մ. Աւետիսեանը չէ պատկառում իսկ պնդել մնալու այնտեղ, որտեղից նրան վռնտելու պէս դուրս են շպրտում:

Այս համարի մէջ դպում ենք մի թղթակցութիւն Դավրէժից, որ ստորագրած է «Նշտար» այդ միեւնոյն Դ. Նշտարագրողն է, որի առաջին թղթակցութիւնը տպուեց № [illegible]-ի մէջ:

Խոյից մեզ գրում են որ Դավրէժի Անգլ. փոխ հիւպատոս միստէր Պրիլինը Խոյ է եկել այն կողմերում ապրող գաղթական հայերի վիճակը իմանալու և անձամբ տեղեկութիւններ ժողովելու նրանց գաղթելու պատճառների մասին: Գաղթականները անդրադարձել են Վան և Փէռա գլուղերումն, գեր և պարոնը մի քանի անգամ այցելեց և ցեռայ էլ անցաւ Մակուի կողմերը.

Ընթերցողը անշուշտ յիշում է «Տաւրիզի» № 16 և 4-րդ լրացուցիչ Թեհրանի տ. Մաշտոց քահանայի նրա նորբարգործութիւնները: Ս. Կ. Առաջնորդը մեզ գրել է քահանայագործութիւնից, բայց այժմ Թեհրանի հայ կանայք համառօրէն պնդելով կանգնել իրենց մէջ և ներկայացրել փոխանորդին: [illegible] պահանջում են որ Մաշտոցին իրենց քահանայ անեցեն Թեհրանի կանայք, որ հայրածուածներին պէտպէս պաշտպան է հանդիսանում:

Դավրէժից գրում են. «Կարդալով «Տաւրիզ» № 10-ի «Պարոցական բարեսիրաց» ընկերութեան հաշիւը, զարմացանք, ինչու ընկերութեան անդամները գրում են որ 240 թ. դրամագլուխ ունեն, մինչ հաշւի մէջ 140 է ցոյց տուած: Ինչու յունիսից սկսած մինչև դեկտ. է հաշիւ տուած և ոչ թէ յունվարից սկսած մինչև դեկտեմբեր: Այս բոլորը պարզելու ենք ապասում»:

Խոյից մեզ գրում են որ [illegible] կատարել է հոգաբարձական ընտրութիւն և յաջողել են [illegible] ունենալ: Նորընտիր հոգաբարձութիւնը [illegible] կերպով ձեռնարկել է [illegible] [illegible] կերոնների թիւը այժմ հասնում է 50-ի:

Նոյնտեղից հաղորդում են. «տեղացի երիտասարդներից մի խումբ հիմք դրել բանալու մի փոքրիկ ժամանակագրութիւն. արդէն հարիւրի չափ գրքեր ժողովել են: Այս բանի վրայ հրաւիրում ենք Դավրէժի «Ընթերցասիրաց ընկերութեան» ուշադրութիւնը և խնդրում ենք որ իր դործունէութիւնը չը սահմանափակէ միայն Դավրէժի մէջ, այլ ի նկատի ունենայ նաև գաւառները»:

«Մշակ» լրագիրը, արձանագրելով ս. Կարապետի ստորոտքի կրօնաւորների արարքը, որի մասին խօսել ենք մեր առջեւ այս համարում, ասում է որ ի բաւական խօսքերը. «Հայոց հոգեւորականութեան բարոյական անկումը, ինչպէս երեւում է, սահման չունի». անշուշտ նա կը վերջանայ միմիայն իրենց ոչնչանալու հետ: Հայ կղերի արարքը մեծ գաղթական արտադրելէ [illegible] հայերին իր տեղերը [illegible] բոլոր եւրոպական պետութիւններ էլ:

Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 8-ին, 5 րոպէի չափ այնպէս [illegible] կտրուեց, որ սովորական ծանր [illegible] ղաքը՝ բնակչութեան անհանգիստ ժամանակ, կարկուտը հասնելը չկայ մեծութեամբ կային: Այդ [illegible] մի քանի շաբաթ է որ անձրեւային խոնաւ օրեր են սկսել Թեհրանում, որ շատ էլ սովորական չէր:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

[illegible] մի [illegible] մի, նոյն իսկ մի քանի ամիս առաջ, խօսել այն [illegible] և [illegible] Մաքօն, որոնք [illegible] են [illegible] մամուլի մէջ, ամէն շաբաթ [illegible] 3—4 էջ, որ անկարելի է [illegible] [illegible] [illegible] յանձն [illegible] յօդուածներ [illegible] են [illegible] թիւնը այժմ [illegible] [illegible] [illegible] մէջ [illegible] թէ [illegible] և թէ [illegible] [illegible]. «Revue des Revues» [illegible], «Revue Sociologique» [illegible] ամսագիրը, [illegible] այլ և այլ [illegible] և թերթեր, մեզ [illegible] [illegible] շատ նիւթեր. որովհետև չը պէտք է այնքան մեր [illegible] ունենալ, [illegible], իր մէջ և կարծել թէ նայի կեանքով հետաքրքրւելը [illegible] է: Ոչ այդպէս. այս անձնք և այն [illegible]: [illegible] [illegible] աւելի հետաքրքրել [illegible] է, բայց կարող է [illegible] [illegible] ընթացքին էլ [illegible], քիչ էլ [illegible] որ հայ [illegible] առաջ [illegible]: [illegible] [illegible]. մինչ ոչ [illegible] չէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մէջ է [illegible]: Վերջերս, [illegible], [illegible] [illegible] ամերիկեան և [illegible] կանանց [illegible] [illegible] յօդուած իրենց [illegible], [illegible] են [illegible] [illegible] [illegible] յօդուած [illegible] ե-

տևից երևում են գրականութեան մէջ. կան նաև կանանց իրաւունքները պաշտպանող յօդուածներ:

Սովորութիւն է դարձել, մանաւանդ ասիական ազգերի մէջ, ասել որ կնոջ մազերը երկար են իսկ խելքը կարճ. շատ գիտնականներ, ի թիւս որոց և երևելի մարդաբան (anthropologiste) Բրօքան, սկզբում կարծել են թէ կինը աւելի պակասաւոր խելք ունի քան տղամարդը. բայց յետոյ դուրս է եկել որ այդ զանազանութիւնը ոչ թէ բնական է, այլ արդիւնք կրթութեան և կեանքի ձևին, արդիւնք կնոջ ունեցած դրութեանը:

Իսկապէս կնոջ վարած այժմեան կեանքը երբէք նպաստաւոր չէ մտաւորական զարգացման համար: Նախապատմական ժամանակներից սկսած, մարդը որ աւելի ուժեղ է եղել, ծառայեցրել է կնոջ: Դարձնելով նրան իր խոհարարը, իր տնտեսուհին, վերածելով նրան իր զւարճութեան և հաճոյքի առարկայի, զրկել է կնոջ՝ ինքնուրոյնութիւնից, ինիցիատիվական ոգուց...

Ուրեմն կինը ոչ թէ բնականից ստեղծուած է իբր մի տկար արարած, պակաս խելքով կամ որպէս միայն զւարճութեան առարկայ, այլ տղամարդն է, որ նրան զրկել է իր իրաւունքներից, խլել նրանից մարդկային բոլոր յատկութիւնները և պատրաստել նրանից իրենից ստոր մի սերունդ՝ չը թողնելով որ նրա մէջ զարգանար գիտակցութիւն և ինիցիատիվական ոգին: Կինը, ի զուր են կարծում շատերը, որ ուղեղը պակասաւոր ունի: Բնախօսապէս հաստատուած փաստ է արդէն, որ ուղեղի կշիռը չէ կարող իբր կրիտերիում ծառայել արարածի զարգացողութեանը, որովհետև յաճախ պատահում է որ մի խենթ աւելի կշռող ուղեղի տէր է լինում քան մի Ճէկսպիր և Գէօթէ: Ոչ թէ կշիռն ունի նշանակութիւն, այլ ուղեղի ծալքերի թիւն ու խորութիւնը, ուղեղը կազմող խորշիկների կազմութիւնը և ոյժը, որ և սաստիկ դժւար է և դուցէ իսկ անկարելի՝ հետախուզել, քանի որ ուղեղը իր գործունէութեան ընթացքում զննել անկարելի է լինում: Արդ. կնոջ և տղամարդու ուղեղի մէջ եթէ կայ կշռի զանազանութիւն, չը կայ ծալքերի թւի պակասութիւն, Այդ զանազանութիւնը—և ոչ պակասաւորութիւնը—որ ունի կինը տղամարդուց, գոյացել է տղամարդու դէպի կինը ունեցած բռնաւորական վարմունքից:

Ուրեմն այլ ևս ամենամեծ յիմարութիւն կը լինի համարել որ կինը խելքը կարճ ունի, որ նրա ուղեղի կշռի պակասութիւնը «բնականաբար» նրան աւելի ստոր է թողել և որ նա պէտք է տղամարդից աւելի պակաս իրաւունքներ ունենայ:

Առ այժմ այսքան «կանանց խնդրի» մասին. այդ հարցը սկսում է մեծ ծաւալ և յորդութիւն ստանալ քաղաքակրթուած աշխարհում, իսկ «Ձայնը» առիթներ դեռ շատ պիտի ունենայ նրա մասին խօսելու:

*** Տեսնենք այժմ թէ հայկական թերթերը ինչ նոր բաներ են գրում: Սկսենք այս անգամ խաւարամիտ թերթերից, որոնք վերջերս —մի ինչ որ Կիւրեղ եպիսկոպոսը մեռնելով— բուի պէս վայելով ու ողբալով գլուխներս տարան. սկսած առաջնորդողներից մինչև լուրերն ու թղթակցութիւնները՝ մի գլուխ «Կիւրեղ, վախ Կիւրեղ, աւաղ Կիւրեղ» են գոռում. մէկը գոռում է որ «հայ ազգը երբէք այդպիսի կորուստ չէ ունեցել» («Նոր-Դար»), իսկ մի ուրիշը, որ «Նախիջևանի ազգային պանթէոնի մէջ մի թանգագին (!!) շիրիմ ևս աւելացաւ: Նալբանդեանի, Պատկանեանի, Ալամդարեանի մօտ հողին յանձնեցինք...» ում, ինչ էք կարծում, մի բանաստեղծի, մի ազգային գործչի կամ մի ուրիշ վսեմ ու ժողովրդի բարօրութեան համար օգտակար գաղափարի ախոյանի.... ոչ, պարզապէս մի աննշան, վանքերի անկիւններից ծնած և իր հասարակական գործունէութեան մէջ էլ միմիայն անմտութիւններ գործող եպիսկոպոսի: Դէհ, անամօթութիւն չէ այդ թերթերի արածը, ապա ինչ է. եկել և Նալբանդեանի ու Պատկանեանի յիշատակը պղծել, նրանց հետ հաւասարեցնել կամենալով մի անպէտք սևապլուխի: Էհ բայց, «Արձագանքը» նոր չէ այդպիսի զզւելի գործերի ետևից ընկել և այդ արածն էլ ոչ առաջինն է և ոչ վերջինը պիտի լինի: Վերջին համարներից մէկում մարդու զայրոյթն է շարժում այն անմիտ արամաբանութիւնը, որով մի ոմն Ս. աշխատում է ցոյց տալ որ «ազանդը վնասակար է»: «Աղանդը—ասում է այդ հրաշալի դատողը—անզարգացողութեան, եսականութեան և խաւարի (?) ծնունդ է»... Արի և մի ծիծաղել գըրողի վրայ, որ կարծես պատմութեան երեսը չէ տեսել: Ուրեմն, աւելի ազատամիտ բողոքականութիւնը, որ կաթոլիկութեան աղանդն է, ծնել է անզարգացողութիւնից, եսականութիւնից կամ խաւարից. ուրեմն բուդդայականութիւնը, որ բրահմանականութեան—այդ բռնաւորական կրօնից ծնած ազատամիտ աղանդն է, ծնել է անզարգացողութիւնից: Չէ որ դրա հակառակն է եղել. այսինքն որ «աղանդը զարգացողութեան, քննադատական ոգու և ազատութեան ցանկութեան ծնունդ է եղել միշտ. այդպէս է ցոյց տալիս թէ բողոքականութեան ծնունդը, թէ բուդդայականութեան ծագումը և թէ նրանց պատճառները: «Արձագանքը», Ս-երն են միայն, որ այդպիսի պարզ երևոյթները պատմութեան մէջ տեսնել չը գիտեն և իրենց մի որ և իցէ յիմարութեանը փաստ որոնելու համար, յեղաշրջում են երևոյթներ և նրանցից ստեղծում ճշմարտութեան հակառակ աֆորիզմներ:

*** Երբեմն ստանում ենք «Տարազ» էլ, այդ շաբաթաթերթը իսկապէս կորցրած է թվում այլ ևս իր պատրաստը. ուղղութիւն չունի, որքան որ Եր. Գալեանցի պէս ընտիր գըրողներ աշխատակցում են նրան: Ոչ պատկերներն են պատկերներ, ոչ գոյնն է գոյն. անհամ—անհոտ, քարշ եկողի ազդեցութիւն է թողնում: «Տարազի» բանը բուրդ է. ոչ Չիրվանզադէն կարող է փրկել նրան իր պոլեմիկաներով «Մուրճի» դէմ և ոչ էլ թերթի հրատարակիչը իր ճանապարհորդութիւններով՝ բեռներով հին կլիշէներ բերելու համար: Չենք էլ կարող ասել որ հարկաւոր է այդ թերթին մի լաւ խմբագիր կամ թէ աշխատակցողների խումբ. «Տարազի», «Աղբիւրի», այլ և «Անոնսի» հրատարակիչը իրեն արժանաւոր բարեկամ գտնել չէ յաջողվում. ուրիշները շատ միամիտ են նրա համար, իսկ ինքն էլ չափից դուրս «ազնիւ» է ուրիշների համար: Հանգստեան թողակ «Տարազին»—ահա թէ ինչը ամենից լաւն է նրա համար:

***«Հայրենիքի» յօդուածների համար դուցէ եկող անգամ. կարևոր և լուրջ հարցեր է բռնել արծարծել նա և եկող անգամ դուցէ երկար կարողանանք կանգ առնել նրանց վրայ:

***Մնում են «Հայք» և «l'Arménie». վերջինս՝ խմբագրին գովելով է զբաղւած և չափոխներ փչելով... մարդը մեծ մեծ գործերի վրայ է. իսկ «Հայքը» գտնում է. որ իր թերթը «նորութիւն մ'է հայ լրագրութեան մէջ իր լուսաւորեալ, լայն ու արդարասէր գաղափարներովն:»

Ցաւօղութիւն ուրեմն այդպիսի մի «Նշանաւոր, լայն, ու արդարասէր» նորութեան մը...

***Իսկ «Արմենիան». Ձայնը հարց են տալիս թէ ինչու էլ չենք գովում այդ թերթին: Դէհ, մի քանի խօսք էլ ուրեմն նրա մասին: Չը մոռանամ ի դէպ ասել որ նա այժմ դարձել է բոլոր չւան կարողների օրգան. էլ Աւետիսեան ասես, էլ ֆակուլտետի Գարեգին քահանայ, էլ Բաթումի շրջաններում քարշ եկող Արսէն Վեհունի, որ չը գովեն նրանում: Վաղուց է արդէն որ այդ թերթն էլ (չասա ափսոս) անցել է «Արձագանքի» ու «Նոր-Դարի» շարքում և այդպիսով մի երրորդութիւն կազմել. այնպիսի երրորդութիւն, որոնց մէջ գովասանք են ստանում միմիայն պղտորոյծ կրօնաւորներ, հարստահարիչներ, կեղծ բարեգործներ և ազգային մեծ գործչի անունը վաշխառութեամբ վաստակած՝ անձնաւորութիւններ...

«Արմենիան» ահա այդքան առաջադիմել է. գրական կողմից էլ պակաս չէ. գոհարիկ ոտանաւորներ երբեմն երևում են. ընթերցողը անշուշտ յիշում է նրա

> «Աւաղ վաշ վաշ
> Լկտի վավաշ»...

բանաստեղծութիւնը, այժմ էլ—ինչպէս ֆրանսիացին է ասում, pour la bonne bouche—մէջ բերեմ նոր համարներից, սքանչելի մի բանաստեղծութեան կտոր.

> Ճնորհաւորեմ բարի կաղանդ
> Ուր նոր ծագի արև շողանդ
> Ի մխիթար վշտացելոց
> Ի սուգ չարեօք հեշտացելոց...
> Եջ և իջցեն ենք և իւրեանք
> Բռունք ապառումք հնազարեանք
> Ի կրթութիւն քաղաքավար
> Մի ևս առնուլ ապուռ աւար...

(Տես «Արմենիա» № 56.)

Որպիսի՜ ոճ, որպիսի՜ բառեր սրտաբուխ,չէ՞...
Դէհ, զմայլեցէք, որքան որ կուզէք: Վ. փ.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Պետերբուրգ. 18 ապր. (ն. տ.) Ռուսական մամուլը խօսելով խաղաղութեան դաշինքների վրայ, ասում է որ Չինաստանի ցամաքահողից Ճապոնիային տրւելը պարտաւորեցնելու է եւրոպական պետութիւններին միջամտելու իրենց շահերը ապահովեցնելու համար:

Լոնդոն. 19 ապրիլ. Ռէյտէրի հեռագրական գործակալութիւնը Բերլինի վրայով Տոկիօյից հաղորդում է որ Ճապոնեան Վէյ-հայ-վէյը կը պահի մինչև որ խաղաղութեան պայմանները գործադրվին: Պատերազմական տուգանքը վճարելու ժամանակամիջոց որոշւած է 6 տարի:

Մադրիտ. 10 ապրիլից հաղորդում է որ Կուբայի ապստամբութիւնը աւելի ընդարձակ կերպարանք է ստանում. շարունակ կռիւներ են տեղի ունենում կառավարութեան և ապստամբ զօրքերի մէջ:

Բերլին 19 ապրիլ. Գերմանական թերթերը ցանկութիւն չեն յայտնում որ Ճապոնիայից ետ խլւի նրա յաղթութեամբ ձեռք բերած հողերը:

Փարիզ. 20 ապրիլ. Դը Լոնքլը որ Եգիպտոսից վերադարձել է, յայտնում է որ պատգամաւորների ժողովում նա կարծարծի Եգիպտ. հարցը, որովհետև լրացել է Անգլիայի Եգիպտոսում ունեցած վերահսկողութեան ժամանակը: Դը Լոնքլը կարծում է որ Եգիպտական հարցը կարող է լուծւել միմիայն Եգիպտոսը չեզոքացնելով:

Պետերբուրգ. 20 ապրիլ Ռուսական պետական խորհուրդը հաստատել է Ֆինլանդիայի նիստի այն ծրագիրը, որով թոյլատրվում վաճառականական փոխանակութիւնները տարել ոսկու վրայ. սա նկատվում է որ առաջին քայլ ոսկուն ընթացք տալուն:

Փարիզ. 21 ապրիլ. Մադագասկարի եզերներից ստացւած լուրերը հաստատում են ֆրանսացիք տիրել են մի ամրութիւն Դիեգո Սօրէզօյի մօտ:

Լոնդոն. 21 ապրիլ. Ռուսական պաշտօնական շրջանները գրգռւած են Անգլիական կարծեցեալ անտարբերութեան դէմ, որ իբր թէ ցոյց է տալիս եւրոպական գործողութիւնների համար, արևելեան դէպքերում.

Թիանցին. 22 ապրիլ. Չին-Ճապոնական խաղաղութեան դաշինքները, վաւերական կերպով հաստատւեցին:

Լոնդոն 23 ապրիլ. »Timps» ասում է Բրիտ. կառավարութիւնը մի խելացի օրինակ տւեց, չը միանալով Ֆրանսիային, Գերմանիային և Ռուսիային, որ ճնշում գործ դնեն Ճապոնի վրայ նաւային ցոյցեր անելով: Ճապոնիային պէտք է թողնել գործելու ազատ կերպով. թերթը աւելացնում է որ Ճապոնիայի և Չինաստանի մէջ եղած խաղաղութեան դաշինքները ոչ մի կերպով չեն վնասում անգլիական շահերին:

Բերլին. 23 ապրիլ Գերման. մամուլի մասը համակրում է Անգլիայի չը միանալ Ռուսիոյ, Ֆրանսիայի քայլերին՝ Ճապոնի դէմ. Մամուլը յորդորում է Գերմանիային էլ Անգլիայի պէս անել:

Լոնդոն. 24 ապրիլ Որովհետև Նիկարագուայի հանրապետութիւնը ուշացնում է Անգլիայի ուլտիմատով եղած պահանջներին գոհացում տալը, ուղարկւած են երկու անգլիական մարտանաւեր:

Արտօնատէր—Հրատարակիչ՝
ԱՆԴՐԷԱՍ ԲԷԿՆԱԶԱՐԵԱՆՑ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵ[Ր]

ՀՈՐԻԶՈՆ

Հրատարակութեամբ Փ. Վարդազարեան[ի]

Լոյս տեսաւ ա. գիրքը և ծախվում է 1 [ռ]ուբլով: Պարսկաստանից կարող են դիմել «[...]ւիղի» խմբագրութեան, ուղարկելով 6 ղ[...]

3—

ARA

A journal of literature and of arm[en]ian politics and history
Edited and published by
J. D. MELIK BEGLAR
Subscr. for 12 issues—rupees 3
,, ,, 6 ,, ,,
,, ,, 3 ,, ,,
Adress: Chogda, Bengal, (Indi[a])

2—